

Η ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΩΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΡΩΙΜΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Π.Τζουβελέκης, Εργοθεραπευτής

Η Εργοθεραπεία ως αγωγή σε παιδιά, είναι αποτελεσματική στην αντιμετώπιση αναπτυξιακών διαταραχών, αισθητικοκινητικών δυσλειτουργιών καθώς και διαταραχών συμπεριφοράς, όπως η υπερκινητικότητα και η ελλειμματική προσοχή, που εμφανίζονται στην οικογένεια, στο σχολείο, στις δραστηριότητες καθημερινής ζωής και στο παιχνίδι. (Π.Τζουβελέκης - Π. Λαγός, 1998)

Ιδιαίτερος είναι ο ρόλος της Εργοθεραπείας στην έγκαιρη αναγνώριση και αντιμετώπιση αναπτυξιακών δυσλειτουργιών στην προσχολική κυρίως ηλικία, αφού μακροχρόνιες μελέτες που έχουν γίνει σε πληθυσμούς παιδιών προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας, έχουν δείξει ότι η μειωμένη οπτική αντίληψη, η ελλιπής κινητική λειτουργία, δηλαδή οι δυσκολίες που μπορεί να έχει ένα παιδί στο τρέξιμο, στο σκαρφάλωμα, στο πήδημα, στη ζωγραφική, στο να κουμπώνει τα ρούχα του κ.α. είναι, τις περισσότερες φορές, πρώιμα σημάδια - ενδείξεις μαθησιακών δυσκολιών που

εμφανίζονται στη σχολική ηλικία με ποικίλες διαταραχές στη γραφή και στην ανάγνωση (δυσγραφία, δυσορθογραφία, δυσοαριθμσία, δυσλεξία), Myers and Hammill 1976-Robinson and Schwartz 1973.

**Ιδιαίτερος
είναι ο
ρόλος της
Εργοθεραπείας
στην έγκαιρη
αναγνώριση
και αντιμετώπιση
αναπτυξιακών
δυσλειτουργιών
στην προσχολική
ηλικία**

**Συμβουλευτικός
σταθμός Δ. Κεραταινίου**

Από τον Απρίλιο του 1996, μεταξύ άλλων ειδικών επιστημόνων, συμπεριλήφθη και Εργοθεραπευτής, ο οποίος παρέχει τις υπηρεσίες του τόσο στο Συμβουλευτικό Σταθμό του Δ. Κεραταινίου, σε διαγνωστικό και θεραπευτικό επίπεδο, όσο και στην κοινότητα γενικότερα.

Το πρόγραμμα Εργοθεραπείας στο Συμβουλευτικό Σταθμό, αποσκοπεί στον έλεγχο και στην αντιμετώπιση προβλημάτων μάθησης, γνωστικών και κινητικών διαταραχών, καθώς και διαταραχών συμπεριφοράς σε παιδιά που φοιτούν στα νηπιαγωγεία και πρόκειται να ενταχθούν στην πρώτη σχολική βαθμίδα και σε εκείνα που φοιτούν στην Α' τάξη του δημοτικού, στο πλαίσιο προγράμματος πρόληψης και πρώιμης

παρέμβασης. Το πρόγραμμα στοχεύει στην:

- * έγκαιρη αναγνώριση μαθησιακών δυσκολιών και στην πρόωπη αντιμετώπισή τους
- * ομαλή ένταξη του παιδιού στο σχολικό περιβάλλον, όταν αυτό είναι ώριμο

- * συμβουλευτική γονέων για την απαραίτητη συνέχιση της αγωγής στο σπίτι και

- * παρέμβαση στο σχολικό χώρο.

Για τη διαδικασία της αξιολόγησης χρησιμοποιούνται ειδικές διαγνωστικές δοκιμασίες.

Αναλυτικότερα από τον Απρίλιο του 1996 μέχρι και το Νοέμβριο του 1998 έχουν εξεταστεί σε διαγνωστική βάση 148 παιδιά (100 αγόρια - 48 κορίτσια), ηλικίας 2,5 - 13 χρόνων (70 προσχολικής - 65 πρώτης σχολικής - 7 ειδικού πλαισίου) που εμφάνιζαν:

- * προβλήματα μάθησης & γνωστικές ελλείψεις

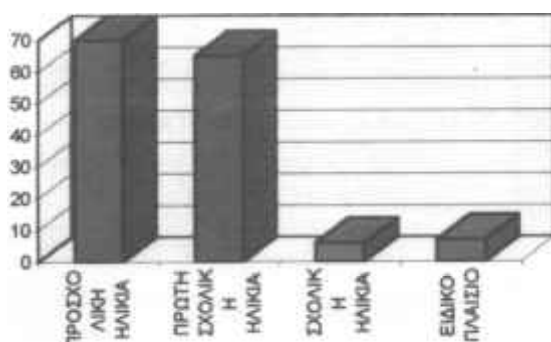
- * μειωμένες επιδόσεις στο παιχνίδι

- * υπερκινητικότητα & ελλειμματική προσοχή

- * προβλήματα στο λόγο

- * κινητική αδεξιότητα

Τα περισσότερα παρατέμφθηκαν από τη διεπιστημονική ομάδα

Μεθοδολογία I. - Αξιολόγηση

Τα περισσότερα παιδιά αξιολογήθηκαν, ανάλογα με την κλινική τους εικόνα, με μία ή περισσότερες διαγνωστικές δοκιμασίες PIPIN και META την Εργοθεραπευτική παρέμβαση:

- * **Test of Visual Perception Skills (T.V.-P.S.-R):** ελέγχει την ικανότητα αντίληψης μη -

γλωσσικών συμβόλων (σχημάτων). Επιμέρους εξεταζόμενοι τομείς: οπτική διάκριση, μνήμη, ολοκλήρωση-διακριση φόντου, διατήρηση φόρμας κ.α.

- * **Test of Visual - Motor Skills (T.V.M.S.):** ελέγχει την ικανότητα αντιγραφής συγκεκριμένων σχημάτων αυξανόμενης οπτικοκινητικής δυσκολίας.

- * **DeGangi - Berk Test of Sensory Integration:** ελέγχει την αδρή και λεπτή κινητικότητα καθώς και την επιδεξιότητα των κινήσεων.

- * **Portage Early Education Programme-Developmental Profile:** εξετάζει τους 5 βασικούς τομείς της ανάπτυξης (γνωστικό, κινητικό, αυτοεξυπηρέτηση, κοινωνικοποίηση, λόγος).

Μεθοδολογία II. - Παρέμβαση

Αναπτύχθηκαν συγκεκριμένα Εργοθεραπευτικά σχήματα ίδιας μεθοδολογίας αλλά διαφορετικής διάρκειας, ανάλογα με τη βαρύτητα των παριστατικών και τη συνεργασία των γονιών και το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο αλλά και τα περιοριστικά χρονικά πλαίσια των παροχών της υπηρεσίας.

Από τα 148 παιδιά που εξετάστηκαν, τα 88 (60%) εντάχθηκαν σε βραχυπρόθεσμο ή μακροπρόθεσμο πρόγραμμα Εργοθεραπείας. Το βραχύ σχήμα ήταν ενός μήνός (4 συνεδρίες / παιδί) και το πιο μακρύ είχε διάρκεια δύο ετών (192 συνεδρίες / παιδί).

Η συχνότητα των συνεδριών ήταν σε εβδομαδιαία - δεκαπενθήμερη ή μηνιαία βάση, διάρκειας 45 λεπτών η κάθε μία.

Συγκεκριμένα φαίνεται ότι παρακολούθησαν Εργοθεραπευτικό πρόγραμμα διάρκειας 2 μηνών το 20% των παιδιών, 3-4 μηνών το 16%, 6-12 μηνών το 21%, και άλλα σχήματα διαφορετικής χρονικής διάρκειας το 3%.

Αποτελέσματα

Μετά το τέλος της παρέμβασης, τα παιδιά:

I. Παρουσίασαν βελτίωση της επίδοσής

τους στις διαγνωστικές δοκιμασίες. Συγκεκριμένα η κατάταξή τους σε εκατοστιαίες θέσεις πριν και μετά τη θεραπεία σε δύο δοκιμασίες έχει ως εξής:

ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ	ΕΠΙΔΟΣΗ	
	ΠΡΙΝ	ΜΕΤΑ
T.V.P.S.-R	<5 ^η Ε.Θ.	10 ^η -40 ^η Ε.Θ.
T.V.M.S.	<10 ^η Ε.Θ.	20 ^η -50 ^η Ε.Θ.

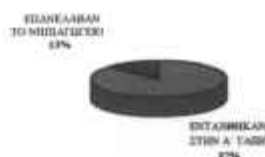
Ενώ στο **DeGangi - Berk Test of Sensory Integration** μετά το τέλος της Εργοθεραπείας το 80% των παιδιών από το επίπεδο της επικινδυνότητας στο οποίο βρισκόνταν, μεταφέρθηκε σε οριακό επίπεδο.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΠΡΩΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Η. Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας βελτίωσαν τις επιδόσεις τους και εντάχθηκαν, στο μεγαλύτερο ποσοστό τους, στο σχολικό περιβάλλον ενώ από την πρώτη σχολική ηλικία μόνο το 5% επανέλαβε την τάξη καθώς τα υπόλοιπα συνέχισαν τη φοίτησή τους στην επόμενη.

Συμπέρασμα

I. Επιβεβαιώθηκε, 6 μήνες μετά το τέλος της Εργοθεραπείας, η ομαλή πορεία των περισσότερων παιδιών, από πληροφορίες των γονιών και κυρίως των εκπαιδευτικών.

II. Επιστημαίνεται η αποτελεσματικότητα της Εργοθεραπείας στην πρόληψη και πρόωμη αντιμετώπιση των διαταραχών ανάπτυξης κυρίως πριν τη σχολική ένταξη ή το αργότερο στην Α' τάξη. Γι' αυτό είναι απαραίτητη η διάδοση της Εργοθεραπείας στον εκπαιδευτικό αλλά κυρίως στον παιδιατρικό χώρο.

III. Δημιουργήθηκε, μετά από συνεχή ενημέρωση των νηπιαγωγών και γονιών, αίτημα εξέτασης από Εργοθεραπευτή.

Παρέμβαση του Εργοθεραπευτή στην κοινότητα

Παράλληλα με την εργασία στο Συμβουλευτικό Σταθμό:

* Εγινε ενημέρωση για την αναγκαιότητα της Πρώιμης Παρέμβασης και την αποτελεσματικότητα της Εργοθεραπείας:

- στους Νηπιαγωγούς, σε 16 από τα 20 Νηπιαγωγεία του δήμου

- στους γονείς, σε 5 Νηπιαγωγεία του δήμου

* Πραγματοποιήθηκε συνεργασία με 4 Νηπιαγωγεία (4^ο - 6^ο - 7^ο & 18^ο), για την ανίχνευση πιθανών δυσλειτουργιών.

* Σε συνεργασία με το Γραφείο Κοινωνικής Μέριμνας του Δήμου Κερατσινίου εξετάστηκαν, με ειδική ανιχνευτική δοκιμασία και χρήση ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν από τους εκπαιδευτικούς, 200 παιδιά από 5 Βρεφονηπιακούς Σταθμούς του Δήμου. Τα αποτελέσματα της μελέτης παρουσιάστηκαν στο 7^ο Συνέδριο του Πανελληνίου Συλλόγου Λογοπεδικών, στη Θεσσαλονίκη στις 21 & 22 Μαρτίου 1998.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Klein M, Ossman N, - Tracy B., (1991). Normal Development Copybook. Tucson, AZ: Therapy Skill Builders.
- Parker V. - Tenbroek N., (1987). Problem solving, planning and organizational tasks. Tucson AZ: Communication Skill Builders.
- Klein Dunn M., (1982). Pre-Writing Skills. Tucson AZ:

ΚΟΡΙΤΣΙ ΗΛΙΚΙΑΣ 6 ΧΡΟΝΩΝ - 2 ΜΗΝΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ 12 ΜΗΝΩΝ

1
Είμαι καλω
Πολύ

ΕΠΙΔΟΣΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ 3 ΜΗΝΕΣ

2
Είμαι καλω παιδί

Σε έλα οί
Κ

ΜΕΤΑ ΑΠΟ 5 ΜΗΝΕΣ 2

με λένε Σε έλα

ΑΤΟΡΙ ΗΛΙΚΙΑΣ 6 ΧΡΟΝΩΝ - 5 ΜΗΝΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ 12 ΜΗΝΩΝ

1
Πηραδία

ΕΠΙΔΟΣΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ 2 ΜΗΝΕΣ

2
Πηραδία οστρακι

ΕΠΙΔΟΣΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ 4 ΜΗΝΕΣ

3
Πέρασα ωραία όμ οργα
πέρα μπράβο σε ή οργαφία

Communication Skill Builders.

- Clancy H. - Clark M., (1990). Occupational therapy with children. Edinburgh: Churchill Livingstone.
- Frink B., (1989). Sensory-Motor Integration Activities. Tucson, AZ: Communication Skill Builders.
- Ayres A. J., (1972). Sensory intergration and learning disorders. LA: Western Psychological Services.
- Ayres A. J., (1980). Sensory intergration and the child. LA: Western Psychological Services.
- Caplan F. - T. Caplan, (1983). The early childhood years: The two - six years old. NY: Bantam Books, Inc.
- Dunn W., (1988). Models of occupational therapy service provision in the school system. American Journal of Occupational Therapy 42(11): 718-723.
- Sigston A., (1985). PORTAGE: The importance of parents'. England: National Foundation for Educational Research.
- Erhardt R.P. (1982a). Developmental hand dysfunction: Theory, assessment, treatment. Tucson, AZ: Therapy Skill Builders.
- Richter E.W. & Montgomery P.C. (1989). The sensori - motor performance analysis. Hugo MN:PDP Press.
- Laszlo, J.L., & Bairstow, P.J. (1984). Handwriting: Difficulties and possible solutions. School Psychology International, 5, 207-213.
- American Occupational Therapy Association., (1986). School occupational therapy survey. AOTA Occupational Therapy News 40(7):6.
- American Occupational Therapy Association., (1987). Guidelines for occupational therapy services in school systems (Revised) Rockvill, MD: AOTA.
- Α. Θωμαΐδου, Π. Τζοφελέκης, Σ. Μαντουΐδης, Π. Λιγός, Χ. Μπακοΐλα, (1994). "Εκτίμηση της απόδοσης/αποτελεσματικότητας της Εργοθεραπείας σε παιδιά με αναπτυξιακή καθυστέρηση", 32ο Πανελλήνιο Παιδιατρικό Συνέδριο, Κέρκυρα.
- Α. Συρίγου-Παπαβασιλείου, Ι. Σγουρομάλλη, Αικ. Θεοδόση, (1995). "Νευρολογική διερεύνηση παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες" 33ο Πανελλήνιο Παιδιατρικό Συνέδριο, Λίμνος.
- Α. Θωμαΐδου, Π. Τζοφελέκης, Σ. Μαντουΐδης, Μ. Τσοικαλά, (1995). "Σύγκριση περιοδικού με εντατικό σχήμα Εργοθεραπείας σε παιδιά με αναπτυξιακά προβλήματα", 33ο Πανελλήνιο Παιδιατρικό Συνέδριο, Λίμνος.
- Α. Νικολάου-Παπαναργιώτου, Α. Λιουκρινίου, Α. Συρίγου-Παπαβασιλείου, Α. Χαϊδάς, (1995). "Διαγνωστική προσέγγιση και θεραπευτική παρέμβαση παιδιών με αναπτυξιακό πρόβλημα", 33ο Πανελλήνιο Παιδιατρικό Συνέδριο, Λίμνος.
- Χ. Μπακοΐλα, Γ. Καββαδίας, Α. Θωμαΐδου, Ν. Ματσωνιώτης, (1995). "Μαθησιακές Δυσκολίες: Το πρόβλημα και οι συνέπειές του (Διαχρονική Πανελλήνια Έρευνα)", 33ο Πανελλήνιο Παιδιατρικό Συνέδριο, Λίμνος.
- Χ. Μπακοΐλα, Γ. Καββαδίας, Γ. Κορρίτσι, Α. Θωμαΐδου, Ν. Ματσωνιώτης, (1996). "Παράγοντες κινδύνου για ψυχοσωματικά προβλήματα στην προσχολική ηλικία. Πανελλήνιο στοχασία", 34ο Πανελλήνιο Παιδιατρικό Συνέδριο, Ρόδος.
- Α. Νικολάου-Παπαναργιώτου, Α. Κονδύλης, Α. Λιουκρινίου, Α. Μπαρμπούνη, Δ. Κατσιώης, Α. Παπαβασιλείου, (1996). "Αξιολόγηση πληροφοριών που έλαβαν οι γονείς παιδιών με ειδικές ανάγκες (ΑΜΕΑ) από παιδίατρος και

- ειδικούς", 34ο Πανελλήνιο Παιδιατρικό Συνέδριο, Ρόδος.
- Ι. Σγουρομάλλη, Α. Νικολάου-Παπαναργιώτου, Αικ. Θεοδόση, Α. Παπαβασιλείου, (1996). "Μαθησιακές Διαταραχές: Νευρολογική - Αναπτυξιακή εκτίμηση και αναζήτηση αιτιοπαθογενετικών παραγόντων", 34ο Πανελλήνιο Παιδιατρικό Συνέδριο, Ρόδος.
- Α. Νικολάου-Παπαναργιώτου, Δ. Λίγγας, Θ. Θωμαΐδης, Μ. Χατζημηχάλη, Μ. Κουσοΐρη, Α. Χαϊδάς, (1996). "Γνώσεις και στάσεις εκπαιδευτικών στις διαταραχές λόγου, ομιλίας και μαθησιακά προβλήματα", 34ο Πανελλήνιο Παιδιατρικό Συνέδριο, Ρόδος.
- Π. Τζοφελέκης, Α. Θωμαΐδου, Μ. Σκουρολιάκου, Ε. Σούμα, Χ. Μπακοΐλα, (1996). "Έλεγχος οπτικοακουστικής αντίληψης σε μαθητές δημοτικού σχολείου", 34ο Πανελλήνιο Παιδιατρικό Συνέδριο, Ρόδος.
- Dr. Α. Νικολάου-Παπαναργιώτου, Dr. Α. Συρίγου-Παπαβασιλείου, (1995). "Μαθησιακά Προβλήματα", έκδ. Γενικού Νοσοκομείου Παιδών Πεντέλης.
- Παπαδημητρίου Μ. - Φιλοφιλία Χ. - Μπαρμπούνη Α. - Κονδύλης Α. - Παπαβασιλείου Α. - Νικολάου-Παπαναργιώτου Α., (1997). "Προβλήματα λόγου - ομιλίας. Ένα πρόβλημα που απαιτεί έγκαιρη διάγνωση", 35ο Πανελλήνιο Συνέδριο, Αγία Πελαγία - Κρήτη.
- Τζοφελέκης Π. - Σκουρολιάκου Μ. - Θωμαΐδου Α., (1997). "Αναλυτική παρουσίαση προγράμματος Εργοθεραπείας σε παιδιά με ήπια αναπτυξιακή καθυστέρηση", 35ο Πανελλήνιο Παιδιατρικό Συνέδριο, Αγία Πελαγία - Κρήτη.
- Τζοφελέκης Π. Θωμαΐδου Α. - Σούμα Ε. - Μπακοΐλα Χ., (1997). "Σχέση αναγνωστικής ικανότητας και αντίληψης οπτικών σχημάτων σε παιδιά σχολικής ηλικίας", 35ο Πανελλήνιο Παιδιατρικό Συνέδριο, Αγία Πελαγία - Κρήτη.
- Τζοφελέκης Π. Θωμαΐδου Α. - Σούμα Ε. - Αντωνιάδης Κ. - Μπακοΐλα Χ., (1997). "Τι πιστεύουν οι δάσκαλοι για τις μαθησιακές δυσκολίες των μικρών μαθητών τους", 35ο Πανελλήνιο Παιδιατρικό Συνέδριο, Αγία Πελαγία - Κρήτη.
- Π. Τζοφελέκης - Ε. Σούμα, (1998). "Ανίχνευση γνωστικών και κινητικών δυσλειτουργιών σε παιδιά προσχολικής ηλικίας" 7ο Πανελλήνιο Συνέδριο Λογισπεδικών, Θεσσαλονίκη.
- Π. Τζοφελέκης - Κ. Σούμα - Π. Λιγός, (1998). "Εργοθεραπευτική αντιμετώπιση γνωστικών και κινητικών διαταραχών σε παιδιά προσχολικής και πρώιμης σχολικής ηλικίας" 36ο Πανελλήνιο Παιδιατρικό Συνέδριο, Πάφος - Κύπρος.
- Ρ. Τζουβελέκis, (1996). "Assesing the efficacy of a daily programme for children with moderate mental retardation", 5th European Congress of Occupational Therapy, Madrid-Spain.
- Ρ. Τζουβελέκis, (1996). "Comparison of the effectiveness of two different therapeutic programs for children with developmental disabilities", 5th European Congress of Occupational Therapy, Madrid - Spain.
- Ρ. Τζουβελέκis - Μ. Skouroliakou - Ε. Souma, (1997). "An investigation for sensory dysfunction in children using relative questionnaire" 9ο International Seminar EACD, Lisbon - Portugal.
- Ρ. Τζουβελέκis - Ε. Souma - Μ. Kouloumbi, (1996). "Teachers opinion for early education", Portage International Meeting, U.K.